

Rådet for Internationalt Udviklingssamarbejde
Konference om Vækstutfordringen: handel og erhverv i udviklingslandene
Eigtveds Pakhus den 10. maj 2005

Rådet for Internationalt Udviklingsarbejde holdt den 10. maj 2005 konference om udviklingslandenes vækstutfordring. Konferencen havde samlet omkring 120 deltagere.

Der var tale om den første konference i det nye Råd for Internationalt udviklingssamarbejde, nedsat for perioden 2005-2007. Rådets formand Holger Bernt Hansen bød velkommen til de nye medlemmerne og til de øvrige deltagere i konferencen.

Første del af dagens program omhandlede de danske prioriteter og konkrete erfaringer på området. Denne del af programmet blev indledt af udviklingsminister Ulla Tørnæs.

Mads Kjær, direktør i det danske virksomhed Kjær Group, gav derefter sit bud på, hvordan virksomheder kan bidrage til en bæredygtig vækst i udviklingslandene.

På konferencens anden del blev den hjemlige debat sat i en international kontekst. Her præsenterede to indbudte oplægsholdere hhv. Martin Dihm fra EU-kommissionen og Neil D. Roger fra Verdensbanken deres bud på, hvorledes udviklingslandene kunne få udbytte af international handel samt skabe et solidt fundament for erhvervslivet.

1. Udviklingsminister Ulla Tørnæs

Udviklingsminister Ulla Tørnæs understregede indledningsvis betydningen af en bæredygtig økonomisk vækst som en grundlæggende forudsætning for udvikling. At bidrage til økonomisk vækst i udviklingslandene var udgangspunktet for udvikling i den private sektor.

Udviklingsministeren påpegede, at det var vigtigt at tage særlige hensyn til de fattigste lande, der endnu ikke var rustet til at konkurrere. I de igangværende WTO-forhandlinger støttede Danmark særlige overgangsordninger for disse lande.

Udviklingsministeren understregede, at EU som de afrikanske landes vigtigste handelspartner havde afgørende indflydelse på Afrikas økonomiske vækst. Derfor var der behov for sammentænkning mellem handels- og udviklingsbistanden i EU's politikker. Selvom hensyn til de fattigste udviklingslande var nødvendige, repræsenterede fastholdelse af handelsbarrierer ikke en endelig løsning. Etableringen af tidsbegrænsede overgangsordninger med udgangspunkt i udviklingslandenes behov var afgørende.

At skabe et godt erhvervsklima var også en væsentlig faktor for skabelse af en bæredygtig vækst. Blandt de helt afgørende forudsætninger var politisk og makroøkonomisk stabilitet.

Herefter redegjorde ministeren for den erhvervshandlingsplan, der skulle operationaliseres på tre niveauer.

På første niveau var hensigten at definere de overordnede prioriteter for økonomisk og social udvikling med udgangspunkt i udviklingslandenes nationale strategier for fattigdomsbekæmpelse. På andet niveau var fokus rettet mod sektorprogrammerne – dels egentlige erhvervssektorprogrammer, hvor Danmark hidtil havde høstet gode erfaringer og dels indarbejdelse af erhvervsudvikling i sektorprogrammerne. Endelig udgjorde mikrofinansiering et centralt element i arbejdet med fattigdomsbekæmpelse på tredje niveau, hvorfor en styrkelse heraf var prioriteret i handlingsplanen.

Sammentænkningen mellem sektorprogrammerne og erhvervsinstrumenterne som PS-programmet, IFU og blandede kreditter spillede en vigtig rolle i handlingsplanen for erhvervsudvikling.

Denne sammentænkning indebar bl.a. en ophævelse af kravet om formelt lokalt ejerskab i PS-programmet samt kravet om 50 pct. dansk indhold i ordningen for blandede kreditter. Desuden overvejede ministeriet i øjeblikket mulighederne for at øge IFU's indsats i de fattigste lande. Ministeren bemærkede, at trods de seneste måneders debat om fondens aktiviteter udgjorde IFU en vigtig institution i dansk udviklingsbistand.

I anledning af 1 års dagen for erhvervsinstrumentet Offentlige Private Partnerskaber glædede ministeren sig over den stigende interesse for instrumentet. Ministeren så dette som et tegn på, at den sociale ansvarlighed i erhvervslivet var kommet for at blive.

2. Mads Kjær, Chief Executive Director, Kjaer Group A/S

Mads Kjær gav en række bud på, hvorledes virksomheder aktivt kunne bidrage til en positiv erhvervsudvikling i udviklingslandene inden for rammerne af PS-programmet.

Konkret berettede Mads Kjær om sine egne erfaringer med etableringen af et HIV/AIDS uddannelsesinitiativ for ansatte på en virksomhed i Uganda.

På baggrund af denne oplevelse samt andre lignede erfaringer opfordrede Mads Kjær til general nytænkning på området. Udgangspunktet måtte være en tilgang, der inkluderede et bredt udsnit af aktører fra private virksomheder over statslige institutioner til NGO'er. Desuden opfordrede Mads Kjær andre danske virksomheder til at ændre selve måden at betragte udviklingslandene på. Udviklingslandene skulle ikke blot ses som nogen, der skulle hjælpes, men derimod som kunder og markeder, hvor der kunne skabes vækst.

Mads Kjær appellerede til, at man satte handling bag de mange ord og begyndte at tænke nyt - herunder at betragte udvikling som en forretning.

Debat

Flere konferencedeltagere udtrykte i den efterfølgende debat stor tilfredshed med den fremlagte strategi og handlingsplan. Dog advarede flere imod at lade det skarpe fokus på den private sektors rolle i forhold til vækst overskygge de vigtige investeringer, der nødvendigvis måtte foretages i den sociale sektor for at sikre en fattigdomsorienteret vækst. Ligeledes måtte man heller ikke glemme landbrugssektoren.

Fra forskellig side blev efterspurgt en mere eksplicit hensynstagen til kønsaspektet. Flere savnede også en diskussion af mulighederne for at fremme iværksætterånden.

Endeligt blev der rejst spørgsmål om, hvorvidt omkostninger for nettofødevarieimporterende udviklingslande ville afstedkomme yderligere bevillinger.

Udviklingsministeren understregede, at man var yderst opmærksom på betydningen af den offentlige og sociale sektor med henblik på at sikre en fattigdomsorienteret vækst, ligesom også iværksættelerementet og ligestillingsspørgsmålet var tænkt ind i strategien.

En ekstra bevilling blev afvist. Men ministeren forsikrede, at man ville presse de lande, der ikke levede op til 0,7 pct. målsætningen.

Kommentarerne til Mads Kjærs indlæg kredsede primært om virksomhedernes sociale ansvar både i forhold til deres indkøb samt i forhold til det politiske. Mads Kjær understregede, at han var sig dette ansvar bevidst, men at et sådan socialt ansvar ligeledes burde afspejle sig i internationale organisationer og andre aktørers indkøbspolitikker.

Mads Kjær opfordrede til at skabe fælles fodslag blandt de relevante aktører. Kun på denne måde kunne man effektivt få bragt mere delikate emner som fx korruption på dagsordenen. Dette ville ligeledes skabe mere opmærksomhed på området, og forhåbentligt øge kendskabet til og interessen for 2015 Målene.

3. Martin Dihm, Kontorchef, Generaldirektoratet for handel, EU-kommissionen

Martin Dihms daglige ansvarsområde med de økonomiske partnerskabsprogrammer udgjorde emnet for hans oplæg.

Dihm redegjorde for EU's specielle historiske samarbejde med AVS-landene. Herefter forklarede han baggrunden for forhandlingerne i 2000, hvor Lomé-konventionen blev erstattet af Cotonou-aftalen. Udgangspunktet for denne drøftelse var, at gennem de forløbende 25 år var AVS-landenes andel på EU's markeder faldet trods relativt fri markedsadgang for landbrugsvarer og en lang række andre varer. Samtidig var andre udviklingslandenes handel med EU steget.

Dihm konkluderede, at markedsadgang ikke var tilstrækkeligt til at fremme handlen for de afrikanske lande. I samarbejde besluttede man derfor, at AVS-landene skulle inddrages yderligere i diverse policy-områder. Endvidere skulle nye handelsaftaler koncentrere sig om standarder og investeringer.

Der blev ved forhandlingerne opnået enighed om at styrke tre aspekter: markedsadgang, investeringer og regional integration. Regional integration og samarbejde kunne skabe større marked og dermed tiltrække flere investeringer. Samtidig forventedes dette at kunne skabe større stabilitet i de afrikanske lande.

Dihm konstaterede, at for at nå målene om mere vækst i investeringer og handel i AVS-landene skulle alle relevante aktører arbejde sammen. Dihm påpegede, at den største udfordring var opbygning af kapaciteter. Dihm afsluttede med at understrege, at

Cotonou-aftalen ikke blot var en frihandelsaftale, men også skulle hjælpe til at skabe øget vækst.

4. Neil D. Roger, Direktør for Investeringsklima, Verdensbanken

Neil D. Roger præsenterede Verdensbankens nyeste diagnostiske værktøjer til brug for at skabe bedre investeringsklimaer.

At skabe bedre forhold for private virksomheder var en forudsætning for at skabe vækst. Investeringsklimaet for de nationale virksomheder i mange udviklingslande var problematisk. Dette gav sig til kende ved de uformelle markeder, hvor mange virksomheder ikke var registreret eller betalte fuld skat. Samtidig var der store forskelle i investeringsklimaet landene imellem samt internt i landets forskellige regioner.

Roger påpegede, at der var en tydelig sammenhæng mellem reduktion af ustabilitet og fremme af investeringer. I den forbindelse blev nødvendigheden af at fremme sikkerhed i de forskellige politikker, institutionelle rammer og bekæmpe korruption pointeret. Andre begrænsninger for udenlandske investorer var den burearktiske registreringsproces i forbindelse med etableringen af nye virksomheder.

I AVS-landene var omkostningerne ved at oprette en virksomhed højere end i vestlige lande og det tog længere tid. Roger understregede, at der allerede var lande, der var i gang med reformer, hvilket var positivt. Roger afsluttede præsentationen med at understrege, at gode investeringsklimaer gik hånd i hånd med fattigdomsreduktion.

Danmark, som et land med et godt investeringsklima, blev opfordret til at lære udviklingslandene at skabe et bedre investeringsklima, samtidig med at give dem sociale værdier.

Debat

Under den følgende debat blev vigtigheden af fagforeninger understreget. Endvidere blev det pointeret, at man burde forholde sig kritisk til påstanden om, at dereguleringer på arbejdsmarkedet kun har positive effekter. Der blev også sat spørgsmålstejn ved, hvorvidt fremme af investeringsklimaet og promovning af investeringer alene ville kunne medføre en reduktion af fattigdommen. Det blev fra flere sider således fremhævet, at den sociale side også skulle vægtes.

Roger var enig i, at arbejdsmarkedet skulle være velfungerende men fastslog, at det i de fleste lande var overreguleringer frem for underreguleringer, der var problemet. Endvidere anerkendte han, at investeringer og støtte til private markeder ikke udgjorde den eneste vej frem i udviklingen, men understregede vigtigheden af et godt investeringsklima med henblik på at generere vækst og komme korruption til livs. Endvidere fremhævede han nødvendigheden af øget dialog mellem virksomheder, offentlige institutioner, civilsamfundet og andre aktører omkring erfaringerne med fattigdomsorienteret vækst.

Holger Bernt Hansen takkede for en eftermiddag med spændende oplæg og diskussioner.